

הלכות הדרף היומי

מסכת נזיר

תוכן

- א. כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה.....1
- ב. תער לא יעבור על ראשו יכול אף נזיר מצורע כן ת"ל ראשו.....1
- ג. לא תקיפו פאת ראשכם יכול אף מצורע כן ת"ל ראשו.....2
- ד. דהקפת כל הראש שמה הקפה.....3
- ה. דאתי עשה ודחי את לא תעשה.....5

דף מא.

א. כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה

כבר התבאר במסכת יבמות דף כ: שבדין הוא שיהא¹ מותר לעשות חוטי צמר בכסות של פשתן או חוטי פשתן בכסות של צמר, אף על פי שהוא לבן לברו בלא תכלת, שהשעטנו מותר לענין ציצית, שהרי התכלת צמר הוא ומטילין אותה לפשתן, ומפני מה אין עושין כן, מפני שאפשר לעשות הלבן שלה ממינה, וכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם יכול אתה לקיים את שתיהן הרי מוטב, ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה, וכאן אפשר לקיים את שתיהן.

ב. תער לא יעבור על ראשו יכול אף נזיר מצורע כן ת"ל ראשו

הנזיר מותר בטומאת מת מצוה ובתגלחת מצוה, ואסור ביין המצוה כיון הרשות, וכיצד² הוא מותר בתגלחת מצוה, נזיר שנצטרע ונרפא מצרעתו בתוך ימי נזירות הרי זה מגלח כל שערו שהרי תגלחתו מצוה עשה שנאמר

¹ רמב"ם הלכות ציצית פרק ג הלכה ו
² רמב"ם הלכות נזירות פרק ז הלכה יא טו

הלכות הדרף היומי

מסכת נוזר

במצורע (ויקרא יד פסוק ב ט) זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו וגו' וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ וְגו' וְגו', וכל מקום שאתה מוצא מצות עשה ולא תעשה אם יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה³.

ג. לא תקיפו פאת ראשכם ינול אף מצורע כן ת"ל ראשו

כבר התבאר לעיל דף מ. שנאמר בפרשת מצרע (ויקרא יד פסוק ב ט) זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו וגו' וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ וְגו' נצטוה⁴ המצורע לגלח והיא הטהרה השניה לו כיצד מגלחו, מעביר⁵ תער על כל בשרו הנראה אפילו בית השחי ובית הערוה שיער שעל כל הגוף עד שיעשה כדלעת שנאמר את כל שעריו. א"כ למה נאמר ראשו וזקנו וגבות עיניו לרבות כל כיוצא בהן ולמעט שיער שבתוך החוטם לפי שאינו נראה. וי"א⁶ שריבה שיער של בית הסתרים ושיער שבתוך החוטם אינו מעכב לפי שאינו ברוב האדם.

כשהוא⁷ מגלח⁸ אינו מגלח אלא בתער, ואם גילה שלא בתער, או שהניח שתי שערות לא עשה כלום, ומצורע אינו מגלחו אלא כהן.

דף מא:

³ וכתב הרמב"ם שם אע"ג שנוזר שגלח בימי נזרו עבר על לא תעשה ועשה שנאמר (במדבר ו פסוק ה) תער לא יעבר וגו' גַּדְל פָּרַע שְׁעַר רֵאשׁוֹ וּבְכָל מְקוֹם אֵין עֲשֵׂה דוּחָה לֹא תַעֲשֵׂה וְעֲשֵׂה וְלִמָּה דוּחָה עֲשֵׂה שֶׁל תְּגַלַּחַת הַנֶּנֶע לְנִזְיוֹרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁכִּבֵּר נִטְמָא הַנִּזְיָר בְּצַרְעַת וַיִּמֵי חִלוּטוֹ אֵין עוֹלִין לוֹ, וְהָרִי אֵינוֹ קָדוֹשׁ בְּהֵן, וּבִטְלָה עֲשֵׂה מֵאֵלֵיו וְלֹא נִשְׁאָר אֵלֶּא לֹא תַעֲשֵׂה שֶׁהוּא תַעֲר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ, וְלִפְיֶכֶךְ בֵּא עֲשֵׂה שֶׁל תְּגַלַּחַת הַצַּרְעַת וְדוּחָה אוֹתוֹ. וְהָרֵאב"ד הַשֵּׁיג עֲלָיו אֲנִי שׁוֹנֵה בְּרֵאשׁ מִס' יִבְמוֹת מִשׁוּם דְּהוּה לִיָּה לֹא וְעֲשֵׂה שִׁישְׁנוּ בְּשִׂאלָה וְהֵיִינוּ דְקִילִי. וּבִכְסֵף מִשְׁנֵה תִי וַי"ל דְּתָרִי מַעֲמִי אֵיכָא בְּמִילְתָא וּבְנִמְרָא חֲדָא מִיְנִיִּיהוּ נִקְטָ. וּבְרֵדְב"ז שֶׁם כְּתִב שֶׁהֲרַמְב"ם לִישֵׁב נִזְיָר שִׁמְשׁוֹן בֵּא שִׁאֵינוּ בְּשִׂאלָה. וְעֵינֵן מִשְׁנֵה לְמַלְךְ הַלְכוֹת טוֹמְאָת צַרְעַת פְּרָק ח הַלְכוֹת ג שְׁגִם בִּימֵי הַסְּגוֹר דְּעוֹלִין לוֹ דוּחָה תְּגַלַּחַת לְאִיסוֹר נִזְיָר. וְלִזְה מִהֲנִי טַעֲמוֹ שֶׁל הָרֵאב"ד וְעֵי"ש עוֹד

⁴ ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קיא

⁵ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק יא הלכה א

⁶ השנות הראב"ד שם

⁷ רמב"ם נזירות פרק ח הלכה ו

⁸ רמב"ם הלכות טומאת צרעת שם הלכה ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נויר

ד. דהקפת כל הראש שמה הקפה

כבר התבאר במסכת יבמות דף ה. שנאמר בפרשת קדושים (ויקרא יט פסוק כז) לא תקפו פאת ראשכם הוהירנו מהעביר שער הפאות – הצדעים⁹, והם בסוף הראש הוא מקום חיבורו ללחי מימין ומשמאל. כדי שלא נתרמה לעובדי ע"ז כי כן היו עושים כומרי עבודה זרה שהיו מגלחים שער הצדעים לבר, ומניחים שאר השער¹⁰.

אולם גם הקפת כל הראש שמה הקפה, ובין¹¹ שגילח הפאות בלבד, בין שגילח כל הראש עם הפאות, חייב. למרות שכשיגלח הכל אין בזה דמיון לכומרי עבודה זרה מכל מקום אסרתו התורה¹². לפיכך המגלח שני צדעיו אפילו בבת אחת והתראה אחת לוקה שתיים אחד המגלח הפאות בלבד ומניח שיער כל הראש ואחד המגלח כל הראש כאחד לוקה הואיל וגילח הפאות.

הראש מורכב משני חלקים א. חלקה עליון של הפאה – מקום השיער ב. חלקה התחתון של הפאה – מקום הפנים והזקן, והקפת הראש שייכת בשני המקומות האלו, בחלק העליון שהוא מקום השיער הקפה משמעותה – להשוות את כל מקום השיער שיהיה לו גבול שווה, ובחלק התחתון שהוא מקום הפנים והזקן, להקיף משמעותו – לקצר מהאורך שנקרא הפאה.

⁹ כלומר החלק הצידי של הראש מעל האוזניים, הרקה

¹⁰ רמב"ם סה"מ ל"ח מג וביד הל' עבודה כוכבים פ"ב ה"א וש"ע ונו"כ י"ד קפא א – ב

¹¹ ש"ע שם ב

¹² עיין במור סי' קפא שהקשה שאין אנו צריכים לבקש מעם למצוות, כי מצות המלך עלינו אף אם לא נדע טעמן. וכתב בכ"י שם "ואני אומר דחס ליה להרמב"ם מלמיסבר הכי ומי יחוש לכבוד התורה והמצוות יותר ממנו וכו' ומשם נתבונן שדעתו ז"ל לומר שאע"פ שכל חוקי התורה גזירות מלך הם מכל מקום כל מה שנוכל לבקש לו טעם נאמר בו טעם וכרבי שמעון דדריש טעמא דקרא (קידושין סח:) ומה שלא נמצא לו טעם נייחס הדבר לקוצר השגתינו ואנו חייבים לקיימם כמו המצוות שנודע טעמם כי גזירות המלך הם עלינו ומכל מקום במצוות האלו נראה לי שלא נתן בהם טעם הרמב"ם מדעתו אלא מדעת הכתוב שמצאן מוקפות מלפניהן ומלאחריהן ממצות הנאסרות משום חוקי הגוים שהרי כתוב לפניהם לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו (ויקרא יט כו) ואחריהן כתוב ושרט לנפש וכתובת קעקע (שם פסוק כח) והרי זה כמפרש שהקפת הראש והשחתת הזקן נאסרו מפני שהיו עושים כן עובדי עבודה זרה וכומריהם: ועיי"ש בט"ז שם ס"ק א שלהטעם משום חוקות הגוים יש להתיר במקום שיש משום שלום מלכות, ועיין בשו"ת פנים מאירות ח"ב סי' עט; משנת חכמים להרמב"ם שם; מנחת חינוך מצוה רנא. שהוכיחו שאין להתיר משום שלום מלכות אלא במקום שלא אסרה תורה בפירוש אלא מסרה הדבר לחכמים והם התירו לקרובים למלכות, אבל כשהאיסור מפורש בתורה אסור לדברי הכל

הלכות הדף היומי

מסכת נויר

בשיער הראש יש קו שתוחם ומגביל את השיער מהמצח עד אחורי האוזן, ומקו זה אין גדל בדרך הטבע שיער הראש, מלבד הפיאה שנמשכת לפני האוזן, כלפי מטה. (מה) שגדל מאחרי האוזן, נקרא שיער העורף ולא שיער הראש, ואינו שייך לדיני הקפה).

לפיכך המקיף בחלק העליון של הפיאה, במקום השיער שהוא חלק העליון של האוזן זהו המשוה צדעיו כלומר שיער הרקה לאחורי אזנו ולפדחתו, ומשווה את גבול השיער שבמצחו עם גבול השיער שבאחורי אזנו, ועל ידי כך נראה כאילו קו השיער מוקף בעיגול משיער שעל המצח לשיער שמעל לאוזן.

ומודדים על ידי שמותחים קו באלכסון חד, ממקום שנגמר השיער שעל המצח¹³ בזווית המצח¹⁴ הכין מתחיל להשתפע כלפי מטה בצד הראש, עד תחילת האוזן, וכל למטה מזה הווה מקום הפיאה שאסור לגלח וזהו המקיף פאת הראש¹⁵. וי"א¹⁶ להחמיר שמותחים את הקו בשיפוע מתון יותר, עד מקום שכלה השיער שמעל לאוזן.

וכבר נהגו כלל ישראל להניח פאה אף למעלה מקו אלכסוני זה, ואין מגלחין בכל השטח של צד הראש שמעל האוזן מזווית המצח¹⁷. והאר"י הקדוש הוסיף כגובה אצבע (10 מ"מ 3/4 אינטש) מעל מקום שמתחלת האוזן, ומודדים הקו האלכסוני משם עד זווית המצח. וזהמנהג המקובל שאין מגלחים למטה מקו הנמתח מזווית המצח בקו ישר מאוזן, עד כנגד האוזן¹⁸.

הקפה בחלק התחתון של הפיאה י"א¹⁹ שהוא עד מחצית האוזן קצת מעל התחלת נקב האוזן. וי"א²⁰ שהוא עד מקום תחילת האליה שהוא העור הרך שבאוזן מתחת לנקב

¹³ והזוויות שבצד הראש מלפני האוזן עד תחילת האוזן כל מה שתחת קו אלכסוני זה הרי הם בכלל הפיאה וכל שלמעלה מזה הרי הוא בכלל שיער הראש ומותר מן הדין לגלח

¹⁴ ומי שהיו לו שערות ונשרו משער לפי מה שהיה ולא לפי מקום השיער היום (ספר פלגי שמן סי' ג אות יג)
¹⁵ ועיין ברא"ם עה"ת שם שפירש לפי שהשערות צומחות סביב הראש בעיגול, שסוף מקום השער במצח מכון כנגד סוף השער שבקרקד מאחוריו, בסוף הגלגולת, ומה שלמטה משם שער העורף הוא ולא שער הראש, ושערות הצדעים יורדות מכאן ומכאן ובולטות מן הראש ומעכבות את העיגול, ואף הן מכלל הראש, שהרי הקטן שאין לו זקן צדעיו מלאים שער כמו הראש ועי"ש בנור אריה שכתב אם כן לפי דעתו נקרא "פאת הראש" כל סוף עקרי השער של כל הראש בעיגול. ואין זה נכון, כי "פאת הראש" לא יקרא רק הצדעין, והם סוף הראש, לפי שהצדעין מפני שבולטין שם מן הראש יקרא 'סוף הראש'. וקאמר "לא תקיפו פאת ראשכם", כלומר מה שמקיף פאת הראש לאחורי אזנים וצדעין, עד שסוף הראש הוא שיהא הראש יקרא זה 'הקפה':

¹⁶ שו"ת מחשבות בעצה יו"ד סי' ז ד"ה היוצא לנו ושו"ת שאול שאל יו"ד סי' צו

¹⁷ לפי שיש בני אדם שאצלם המקום החלק שבצדדי מצחם גבוה הרבה, ומן הדין מתחיל אצלם מקום הפאה בגובה הראש יותר, ולפיכך נהגו אף אלו שאין זוויות מצחם גבוהות כל כך להניח פאה בגובה יותר כדי שלא יבואו למעות

¹⁸ שאם נמתח קו מאונח מהאוזן ולמעלה יפגש עם קו המאוזן הנמתח מזווית המצח שי"א שזהו כוונת האר"י ז"ל בשליש המצח

¹⁹ שו"ת אר"ן צבי סי' ג אות ה והשיג על הבי"ש שכתב עד מקום שהלחי התחתון יוצא

²⁰ שו"ת אמרי יושר סי קפג אות ב וכך פירש כוונת הבי"ש עד סוף האוזן מקום שלח התחתון וכו'

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נויר

האוזן וכן ראוי להחמיר. וי"א²¹ עד אמצע עור הרך של אליית האוזן, וי"א²² שהוא עד סוף תנוך האוזן.

וצריך לזהר במכונות גילוח שלנו, שהם ודאי לכל הפחות מספרים כעין תער, ולדעת כמה פוסקים הם תער ממש, שאין לגלח אם אם יודע שישאר שיעור של לכוף ראשן לעיקרן. ובמיוחד ע"י מכונת תספורת עד סמוך לבשרם ממש ואין משיירין כלל, ויש בזה חשש דאורייתא והיה להם על כל פנים לשייר קצת מן הקצת, ולדעת החת"ס לשייר לפחות באורך 4 מ"מ, וראוי לכל איש ישראל להתחזק בזה²³.

וי"א²⁴ שפאה זו שמניחים בצדעים לא נתנו בו חכמים שיעור, ושמענו מזקנינו²⁵ שאינו מניח פחות מארבעים שערות²⁶. וי"א²⁷ שיי בו שיעור לחיוב שאם תלש ב' שערות ממקום הפאה חייב. וי"א²⁸ שאפילו בגילוח שיערה אחת חייב, ולהלכה מחמירים²⁹ שכל רוחב מקום זה לא תגע בו יד.

לכתחילה³⁰ מעיקר הדין ראוי להסתפר בפיאות הראש רק על גבי המסרק של ספרים, כדי שלא יגעו המספרים בבשר כלל³¹ ואין צריך להאריך השערות יותר מכך, ונהגו בהרבה מדינות להאריך השערות ולגדל הפאות עד סוף האוזן, או עד הלחי התחתון, וקדוש יאמר לו³².

ה. דאתי עשה ודחי את לא תעשה

כבר התבאר שבמקום שאי אפשר לקיים בתיהן עשה דוחה את איסור לא תעשה וכמו שהתבאר במסכת שבת קלב. שאף על גב שהקוצץ או התולש

²¹ שו"ת באר משה ה"א סי' סב אות ט

²² כ"כ בספר אורחות רבינו ה"א דף רלו סי' נ ודף שפב סי' נט ששמע ממרן בעל הקהילות יעקב שכך היה דעת החזו"א אמנם מביא שם שאומרים העולם בשם החזו"א שמקום הפיאות רק עד חצי האוזן

²³ קונטרס תפארת האדם למרן החפץ חיים זצ"ל אות ג

²⁴ רמב"ם שם ה"ו

²⁵ דעת החת"ס יו"ד קלט שלרמב"ם כל שמשאיר ב' שערות אינו חייב מן התורה אבל קבלת החכמים היה להשאיר ארבעים משום מראית העין אבל התשב"ץ בשו"ת ח"ג סי' צג ס"ל דלדעת הרמב"ם בעי' ארבעים מן התורה ואם גילח אפי' אחת והעמידם על ל"ט חייב מן התורה וכמש"כ במנחת חינוך מצוה רנא אות ה ובשו"ת מלמד להועיל ח"ב יו"ד סי' סד אות יא

²⁶ ודלעת התשב"ץ שם בעינן שיהיו ארבעים מרובעות בשטח גרים (שהוא שטח שש שערות מרובעות) אבל בב"י כתב שהוא שיעור לרוחב הפאה ולא לכמות השערות עיי"ש

²⁷ כך דעת הסמ"ג וכ"כ בביאור הגר"א אות יד

²⁸ שו"ת מלמד להועיל ח"ב יו"ד סי' סד אות יא ועיין במהרי"ץ חיות נדה נב ע"ב על רש"י דה והאמורות

²⁹ שו"ע שם סעי'ט ודרכי תשובה שם ס"ק יב

³⁰ דרכי תשובה שם ס"ק מז

³¹ ובכתב סופר בהגהה על החת"ס סוף יו"ד כתב שנהגו לגדל כל השערות באורך עד כדי לכוף ראשן לעיקרן ומ"מ בני ביתו ותלמידיו נהגו לגדל באורך עד סוף האוזן

³² ועיי"ש שו"ע פ"ה האר"י ז"ל אין לגדל מעבר ללחי התחתון עיי"ש בטעמו ואכמ"ל

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נוזר

אחד מסימני טומאה של ארבע מראות נגעי הצרעת, עובר בלא תעשה. מ"מ כשיש נגע על הערלה מותר למול, ואפי' אבי הבן מותר למול, אף על פי שבזה קוצצה.³³

אין הדברים אמורים אלא למול בבהרת בעת המילה, שבא עשה של מילה ודחי לא תעשה של קציצת בהרת, אבל אם לאחר שנמול גדלה בהרת במילתו, עד שאינו נראה מהול, אסור לחותכו. כיון שמן התורה א"צ למול פעם אחרת אלא מדרבנן, אסור לעבור בלא תעשה, ודין קציצת בהרת נוהגת גם בזמה"ז.

ולעיל התבאר שמטעם זה תגלחת מצורע דוחה איסור גילוח בנוזר, ומצות ציצית כשאי אפשר בענין אחר³⁴ בכסות של פשתן עושין לבן שלה חוטי פשתן ממינה, והתכלת מטילים בה למרות שהיא צמר שעשה של מצות ציצית דוחה לא תעשה של שעטנז.

וכן משום כך התבאר במסכת יבמות דף כ: שיבמה³⁵ שהיא אסורה ליבם, בלאו או בעשה או באיסור שניות דרבנן חולצת ולא מתייבמת³⁶. ואם עבר ובא עליה, קנאה, ונפטרת צרתה³⁷. שבביאתה נעקרה הזיקה לגמרי מבית זה מן התורה³⁸, ואם רוצה אח"כ להוציאה, מוציאה בגט.

³³ שו"ע ונו"כ יו"ד רסו א

³⁴ רמב"ם הלכות ציצית פרק ג הלכה ו

³⁵ שו"ע ונו"כ קעד א

³⁶ ומן הדין היה שיתיבמו שהיבום מצות עשה וכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה יבוא עשה וידחה את לא תעשה אבל חכמים גזרו שלא יתיבמו חייבי לאוין ולא שניות גזירה שמא יבוא עליה ביאה שנייה והרי ביאתה אסורה ואין שם מצוה שאין מצות עשה אלא ביאה ראשונה בלבד. לפיכך אם עבר ובעל יבמתו האסורה לו משום לאו או משום עשה ואין צריך לומר שנייה הרי זה קנה קנין גמור ומוציאה בגט והיא וכל צרותיה מותרות לזר שהרי נפטרו. רמב"ם הלכות יבום וחליצה פרק ו הלכה י

³⁷ ונדחה שם תירוץ של רבא דאמר דלא דחי עשה את ל"ת מאחר דיכול לקיים שניהם העשה ואת ל"ת וליתן חליצה ונדחה שם מטעם דקיי"ל חליצה במקום יבום לאו מצוה היא. ב"ש שם ג

³⁸ וא"כ קשה הא חייבי עשה מבואר דף ד' ע"ב בתו' ד"ה גזרה דנמי אך מיבמתו זקוקה לחליצה כנראה מדעתם הא ליבום ד"ת א"ע דמה אולמה דהיא עשה מההיא עשה וא"כ למה תפטר צרתה והיש"ש פ"ב סי' ד' כתב מי שבא על חייבי עשה לא זו שאין פוטרת צרתה אלא אף היא לא נפטרה וצריכה גט וחליצה וכן בספר שאנת ארי' סי' ל"ג תמה בזה. אמנם בפ"י כתו' דף מ' ב' ונ"ל מזה כיון דח"ע דהיינו מצרי ואדומי לאו עשה גמור ניהו אלא לאו הבא מכלל עשה לא עדיף ההיא עשה מלאו גמור והא דעשה עדיף מל"ת היינו עשה גמורה שיש בה קום עשה, והתוס' איירי באלמנה לכ"ג דהוי עשה גמור. בית מאיר ועיי"ש שהאריך. ועי' שאנ"א סי' לג שלדעת הרמב"ם עשה בקום ועשה דוחה עשה בשוא"ת, והאריך להקשות ע"ז.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>